

**Мелітопольський державний педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра економіки, готельно-ресторанного та туристичного
бізнесу**

Назва освітнього копоненту (Обов'язковий/вибірковий)	Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад <i>Вибірковий</i>
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Розвиток продуктивних сил та регіональна економіка
Рік викладання	2025-2026
Семестр	6 семестр
Викладач (-і)	ID 424862 , доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу
Профайл викладача	ORCID 0000-0001-8645-9821
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій
Сторінка освітнього копоненту на сайті центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5137

Анотація до освітнього копонента

Освітній компонент «Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад» заповнює певну прогалину між макроекономікою та мікроекономікою, і має вивчати соціально- економічні процеси на мезорівні. Важливість наукового забезпечення ринкових перетворень, створення єдиного ринкового простору у поєднанні з формуванням регіональних ринків, з розвитком місцевого самоврядування визначила потребу поглибленого

вивчення проблем, пов'язаних з соціально-економічним розвитком регіонів та територіальних громад України.

У цьому контексті важливо готувати нових висококваліфікованих спеціалістів-економістів, здатних бачити та вирішувати не лише економічні проблеми країни, але й її регіонів. Вивчення освітнього компонента «Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад» дасть змогу майбутнім спеціалістам-економістам засвоїти фундаментальні знання щодо складу та змісту економічних процесів, які відбуваються в регіонах України.

Мета та завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента «Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад» є вивчення комплексної структури галузей економіки регіону, важливих організаційно- економічних механізмів регіону: податкового, трансферного, кредитного, інвестиційного; забезпечення узгодженості інтересів державного та регіонального центрів.

Об'єктами вивчення освітнього компонента «Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад» є соціально-економічні процеси розміщення та територіальної організації галузей господарства та соціальної інфраструктури в межах регіону. Тобто, вивчають регіональні системи у їх взаємозв'язку та взаємозалежності.

Предметом дослідження освітнього компонента «Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад» є вивчення господарських відносин людей у межах регіону з урахуванням різних чинників, розвиток соціальної інфраструктури, внутрішньо регіональних, міжрегіональних та міждержавних зв'язків, вивчення просторової організації продуктивних сил з урахуванням екологічних вимог.

Завданнями освітнього компонента «Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад» вважають:

- визначення методологічних основ та методів дослідження розміщення продуктивних сил регіону;
- вивчення закономірностей, принципів та чинників розвитку продуктивних сил регіону;
- визначення складу та змісту окремих складових частин соціально- економічних характеристик регіону;
- обґрунтування напрямів використання трудових, матеріальних, енергетичних, земельних, водних, лісових ресурсів та природних копалин;
- обґрунтування розвитку окремих галузей економіки:

промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту, зв'язку тощо;

- дослідження сутності, мети і завдань регіональної соціально-економічної політики, та механізму її реалізації;
- вивчення структури господарського комплексу України;
- вивчення міжгалузевих комплексів та їхньої ролі у соціально-економічному розвитку регіонів України;
- дослідження зовнішньо-економічних зв'язків України та їхнього впливу на розвиток економіки її регіонів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- складники та структуру соціально-економічного потенціалу (природний; демографічний, виробничий, фінансовий, інноваційний);
- принципи та методи системного аналізу в економіці регіонів;
- методологію сучасних наукових досліджень регіональних процесів;
- законодавство України щодо децентралізації та державної регіональної політики;
- повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері управління розвитком територій;
- механізми функціонування фінансових інструментів (ДФРР, субвенції, місцеві податки);
- показники та індикатори розвитку громад (ВДВ, індекси людського розвитку, рівень конкурентоспроможності);
- алгоритм проведення SWOT-аналізу та методіку смарт-спеціалізації територій;
- способи вимірювання структурних зрушень в економіці регіону;
- етапи та методичний алгоритм розробки стратегій розвитку громад і регіонів;
- інструменти моніторингу та оцінки результативності реалізації стратегічних планів;
- методи генерування та вибору пріоритетних напрямів розвитку в умовах обмежених ресурсів.
- вплив глобальних трендів (цифровізація, «зелений» перехід, демографічні зміни) на локальний розвиток;
- особливості формування інвестиційної привабливості та брендингу територій.

вміти:

- здійснювати комплексний аналіз ресурсного потенціалу території (природного, людського, економічного та фінансового);

- розраховувати показники соціально-економічного розвитку (рівень спеціалізації, індекси концентрації, показники бюджетної спроможності);
- визначати тенденції та структурні зрушення в економіці регіону, виявляючи точки росту та депресивні зони;
- проводити SWOT-аналіз громади, чітко розмежовуючи внутрішні чинники та зовнішні загрози/можливості;
- розробляти алгоритм стратегії розвитку громади: від формування візії до визначення конкретних проєктів;
- формулювати пріоритетні напрями розвитку на основі принципів смарт-спеціалізації;
- скласти інвестиційний паспорт громади та розробляти заходи з підвищення її інвестиційної привабливості;
- проєктувати систему моніторингу для оцінки ефективності впровадження стратегічних планів;
- оцінювати вплив глобальних процесів (цифровізації, євроінтеграції, кліматичних змін) на розвиток конкретної території;
- аналізувати наслідки державної політики (податкових змін, реформ децентралізації) для місцевого бюджету та соціальної сфери;
- використовувати сучасні ІТ-інструменти та ГІС-технології для візуалізації та моделювання регіональних процесів;
- працювати з базами відкритих даних (Держстат, портали бюджетів громад) для отримання актуальної інформації;
- застосовувати методи системного аналізу для вирішення складних проблем місцевого розвитку.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, провадити дослідницько інноваційну діяльність, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань, а також уміння їх впроваджувати в освітню та практичну діяльність.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

ФК 03. Здатність формувати власну концепцію дослідження на основі сучасної методології регіонального розвитку, теорій його регулювання, моделей регіональної політики та механізмів соціального, промислового, інвестиційного, екологічного розвитку територій та громад.

ФК 04. Ґрунтовне розуміння принципів, моделей, наукових засад формування регіональної політики; вміння науково обґрунтованого вибору та застосування інструментарію реалізації регіональної політики; знання інституційно-організаційної схеми формування та реалізації регіональної

політики в державі, а також функцій інституцій влади та місцевого самоврядування щодо її імплементації.

ФК 05. Глибоке розуміння процесів формування, використання та нарощення соціально-економічного потенціалу територій, як джерела ендogenous зростання в умовах глобалізації. Вміння ідентифікувати та визначати напрямки його задіяння з метою забезпечення економічного розвитку та підвищення якості життя мешканців регіону, громади. Навички застосування методичного інструментарію оцінювання ефективності формування та використання ендogenous потенціалу регіонів та територіальних громад.

ФК 08. Глибоке розуміння наукового підґрунтя процесів адміністративно-фінансової децентралізації, її переваг та недоліків, на цій основі розробляти пропозиції щодо удосконалення системи механізмів стимулювання розвитку регіонів та громад в умовах децентралізації. Здатність виявляти потенційні ризики децентралізації для розвитку регіонів та громад, формувати інструментарій їх нівелювання та зниження просторових диспропорцій регіонального розвитку.

ФК 09. Здатність досліджувати особливості формування підприємницького середовища регіону та його інвестиційної привабливості; аналізувати фінансово-інвестиційну політику регіону / територіальної громади та оцінювати ефективність формування і використання капіталу; визначати напрямки покращання бізнес-середовища регіону та зростання його інвестиційної привабливості.

ФК 12. Здатність досліджувати механізми реалізації розвитку продуктивних сил з позиції забезпечення добробуту населення регіонів та територіальних громад, розробляти науково практичні рекомендації щодо ефективного використання людського потенціалу та соціального капіталу громад.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті

Якісна освіта, гендерна рівність, зменшення нерівності, мир та справедливість, партнерство заради сталого розвитку.

Програмні результати навчання

ПРН 03. Знання теорії і розуміння методології, принципів застосування сучасного інструментарію досліджень соціально економічних процесів та явищ на регіональному та місцевому рівнях, вміння використовувати методологію системного аналізу в сфері економіки.

ПРН 15. Знання сучасних парадигм дослідження соціально-економічного розвитку регіонів та громад; закономірностей та чинників формування і розвитку економіки регіонів; процесів та явищ розвитку територій; відтворювальних, ринкових, інституційних та зовнішньоекономічних структурних диспропорцій в економіці регіонів.

ПРН 16. Знання інституційних засад формування та реалізації державної регіональної політики; механізмів регулювання соціально-економічними процесами на регіональному та локальному рівнях; методичного алгоритму розробки та реалізації стратегій регіонів та громад.

ПРН 17. Вміння аналізувати тенденції та генерувати пріоритетні напрями соціально економічного розвитку регіонів та громад; оцінювати економічні процеси та явища глобального і національного масштабу з точки зору їх впливу на розвиток територій; оцінювати масштаби та інтенсивність структурних зрушень в економіці регіонів; осмислювати і давати всебічну характеристику основних соціально-економічних змін у сучасному суспільстві.

ПРН 19. Вміння аналізувати соціально економічний потенціал регіонів і територіальних громад та використовувати результати під час розробки стратегій розвитку регіонів, територіальних громад.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Комунікація
2. Критичне мислення
3. Вирішення проблем
4. Прийняття рішень
5. Емоційний інтелект
6. Ненасильницьке спілкування
7. Управління знаннями
8. Робота в режимі невизначеності
9. Самоаналіз і саморефлексія.

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	лекція	семінарське заняття	самостійна робота	Загальна кількість годин
Кількість годин <i>Денна форма</i>	22 год.	20 год.	78 год.	120/4 кр.

Підсумкова (семестрова) форма контролю – залік

Політика освітнього компонента

Курс передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.

Вчасно виконувати завдання семінарів та завдань самостійної роботи;

Вчасно та самостійно виконувати контрольні завдання
 Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем*	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні основи освітнього компонента «Соціально-економічний розвиток регіону»	12	2	2			8
Тема 2. Сутність та теоретико-методологічне підґрунтя розвитку територіальних громад	16	2	4			10
Тема 3. Стратегування та програмування розвитку громад	14	2	2			10
Тема 4. Інструменти взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості у процесі розвитку громад	16	4	2			10
Тема 5. Ресурсне забезпечення розвитку громад	16	2	4			10
Тема 6. Фінансові інструменти розвитку громад	14	2	2			10
Тема 7. Сучасні інструменти розвитку громад: інтеграція зарубіжного досвіду в Україні	16	4	2			10
Тема 8. Основні напрями вдосконалення функціонування територіальних громад у розвитку регіону	16	4	2			10
Разом	120	22	20			78

Програма освітнього компонента

Тема 1. Теоретичні основи освітнього компонента «Соціально-економічний розвиток регіону»

Основні поняття освітнього компонента “Соціально-економічний розвиток регіону”. Методологічні основи та методи регіональних досліджень. Наукові засади у регіональних дослідженнях.

Тема 2. Сутність та теоретико-методологічне підґрунтя розвитку територіальних громад

Сучасні теорії та концепції місцевого розвитку. Методологія управління розвитком громад. Система управління розвитком громад. Концептуальні засади управління розвитком громад.

Тема 3. Стратегування та програмування розвитку громад

Results-Based Management для розбудови теорії змін у громаді. Методика моніторингу та оцінювання стратегій розвитку громад. Проектний підхід до розвитку громади. Портфельний підхід до управління проектами розвитку громади.

Тема 4. Інструменти взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості у процесі розвитку громад

Мезоконвергенція – системотворчий чинник взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості. Суспільна угода як фундамент взаємодії органів публічної влади та громадськості. Інститут розвитку громади як інструмент взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості. Сучасні підходи та інструменти комунікації органів влади та громадськості.

Тема 5. Ресурсне забезпечення розвитку громад

Ресурсний потенціал та ресурси розвитку громад. Ресурсна база місцевих бюджетів. Інституційні складники системи ресурсного забезпечення розвитку громад. Система оцінювання фінансового потенціалу громади.

Тема 6. Фінансові інструменти розвитку громад

Фінансова безпека територіальних громад: розвиток, теоретичної основи. Політика фінансової безпеки територіальних громад. Сучасні фінансові інструменти розвитку громад. Фіскальні інструменти для розвитку громад.

Тема 7. Сучасні інструменти розвитку громад: інтеграція зарубіжного досвіду в Україні

Агенції місцевого розвитку як ефективна інституція розвитку громад. Роль структурних підрозділів органів місцевого самоврядування в організаційно-функціональній підтримці розвитку громад. Муніципальні контракти. Муніципальні ваучерні програми. Регіональні фонди розвитку.

Тема 8. Основні напрями вдосконалення функціонування територіальних громад у розвитку регіону

Концептуальні засади функціонування та економічного розвитку територіальної громади як складової регіонального зростання. Підвищення ефективності організаційно-економічного механізму формування територіальних громад у розвитку регіону. Стимулювання розвитку територіальних громад України: проекти міжнародної технічної допомоги.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1.	Виконати оцінювання потенціалу спроможності органів місцевого самоврядування до відновлення та розвитку територіальної громади (на вибір) «Інтегрований підхід до відновлення та розвитку громади» (10 балів)
2.	Розробка концепції інвестиційного проєкту (наприклад, створення індустріального парку або туристичного кластеру), що базується на унікальному потенціалі обраної території (10 балів)
3.	Презентація та захист доповіді за узгодженою тематикою (10 балів)

Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
ПРН 03. Знання теорії і розуміння методології, принципів застосування сучасного інструментарію досліджень соціально економічних процесів та явищ на регіональному та місцевому рівнях, вміння використовувати методологію системного аналізу в сфері економіки.	поєднання теоретичних знань (лекції, дискусії) з практичними навичками (кейси, аналіз даних, моделювання, проектна робота) та самостійним дослідженням (наукові роботи, аналітичні звіти), а також інтерактивні методи (дебати, рольові ігри) та сучасні технології (віртуальні лабораторії, інтерактивні платформи)	Поточний контроль: тестування, есе, розв'язання кейсів, аналітичні звіти та презентації, котрі дозволяють оцінити як знання теорії, так і здатність застосовувати їх для аналізу складних явищ та прогнозування, а також критично мислити та структурувати інформацію. Підсумковий контроль: письмовий залік.
ПРН 15. Знання сучасних парадигм дослідження соціально-економічного розвитку регіонів та громад; закономірностей та чинників формування і розвитку економіки регіонів; процесів та явищ розвитку територій; відтворювальних, ринкових, інституційних та зовнішньоекономічних структурних диспропорцій в економіці регіонів.	пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання, створення ситуації пізнавальної новизни	Поточний контроль: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції, презентація, доповідь, схематичний конспект, підбір вправ, проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: письмовий залік.
ПРН 16. Знання	Метод моделювання	Поточний: захист

<p>інституційних засад формування та реалізації державної регіональної політики; механізмів регулювання соціально-економічними процесами на регіональному та локальному рівнях; методичного алгоритму розробки та реалізації стратегій регіонів та громад.</p>	<p>сценаріїв: розрахунок впливу конкретного регуляторного інструменту (наприклад, введення пільгової зони) на показники бюджету громади.</p> <p>Аналіз державної підтримки: вивчення механізмів роботи Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) та секторальної підтримки.</p>	<p>міждисциплінарного дослідження, дискусії та дебати, а також виконання практичних завдань з аналізу даних, що охоплюють причинно-наслідкові та просторово-часові зв'язки.</p> <p>Підсумковий контроль: письмовий залік.</p>
<p>ПРН 17. Вміння аналізувати тенденції та генерувати пріоритетні напрями соціально економічного розвитку регіонів та громад; оцінювати економічні процеси та явища глобального і національного масштабу з точки зору їх впливу на розвиток територій; оцінювати масштаби та інтенсивність структурних зрушень в економіці регіонів; осмислювати і давати всебічну характеристику основних соціально-економічних змін у сучасному суспільстві.</p>	<p>Аналіз структурних зрушень. Робота з Excel/R на основі даних Держстату. Генерація пріоритетів. Дизайн-мислення (Design Thinking). Оцінка глобального впливу PESTEL-аналіз в контексті регіону. Кейс-стаді (Case Study). Осмислення змін у суспільстві.</p>	<p>Поточний контроль: аналітична записка з графіками, презентація концепції розвитку, дискусійна панель / Есе. Оцінка аргументації та критичного мислення.</p> <p>Підсумковий контроль: письмовий залік.</p>
<p>ПРН 19. Вміння аналізувати соціально економічний потенціал регіонів і територіальних громад та використовувати результати під час розробки стратегій розвитку регіонів, територіальних громад.</p>	<p>Виконання оцінювання потенціалу спроможності органів місцевого самоврядування до відновлення та розвитку територіальної громади</p>	<p>Поточний: презентація та захист доповіді за узгодженою тематикою.</p> <p>Підсумковий контроль: письмовий залік.</p>

Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://v.gd/ADELEh>. Бально-накопичувальна система оцінювання результатів

навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та самостійну роботу.

БАЛЬНО-НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКА ПІДЛЯГАЄ ОЦІНЮВАННЮ	РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ НА НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ	РАЗОМ
	Доповіді на семінарських заняттях	5
	Виконання практичних вправ	5
	Виконання тестових завдань	5
	Усна співбесіда	5
	Наукова дискусія	5
	Робота зі статданими	5
	Разом	30
	САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ	
	Виконання оцінювання потенціалу спроможності органів місцевого самоврядування до відновлення та розвитку територіальної громади (на вибір) «Інтегрований підхід до відновлення та розвитку громади»	10
	Розробка концепції інвестиційного проєкту (наприклад, створення індустріального парку або туристичного кластеру), що базується на унікальному потенціалі обраної території	10
	Презентація та захист доповіді за узгодженою тематикою	10
	Разом	30
	ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (залік)	40
	Загальний бал ОК	100

Робота здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях з освітнього компонента оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Оцінювання видів навчальної діяльності здійснюється за шкалою «0», «1», «2», «3», «4», «5». Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти за окремими видами навчальних робіт, наведені у таблиці нижче.

Оцінювання окремих видів робіт

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Творчі завдання (реферат, есе, схеми, презентації)	5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог,

	<p>зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня</p>
<p>Практико-орієнтовані завдання (проекти, ситуаційні завдання тощо)</p>	<p>5 балів: – 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні теоретичні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань. 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань. – 0 балів – відповідь відсутня</p>

Згідно з Положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. НПП за освітнім компонентом визначено 3 види самостійної роботи (згідно орієнтовного переліку видів діяльності здобувача, які дозволяють продемонструвати досягнення результатів навчання, наведених в Положенні). Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад є письмовий залік (6 семестр), на його складання надається 40 балів. Заліковий білет включає 2 теоретичних питання (по 15 балів за відповідь на 1 питання) та 10 тестових завдань (по 1 балу за відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту. Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	добре	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві	Не зараховано	21-23

помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	(з можливістю повторного складання екзамену)	
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (відповідно Положення про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>, розміщеного на офіційному сайті Університету. З даним Положенням здобувачів знайомлять куратор ECTS, гарант освітньої програми, НПП, які викладають на ОП. Також інформація щодо перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті розміщується на офіційній сторінці кафедри, включаючи зразок заяви для визнання результатів такого навчання і рекомендованих онлайн-ресурсів для неформальної освіти. Викладачами освітньої програми здійснюється моніторинг сертифікаційних програм, курсів на онлайн-платформах та в офлайн-режимі з метою надання здобувачам вищої освіти

актуальної інформації про підвищення рівня професійної підготовки та можливого перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінці освітнього компонента Соціально-економічний потенціал регіонів та територіальних громад на ЦОДТ.

Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікацій з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет

Основна

1. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України : колективна монографія / за ред. О. О. Борзенко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ. 2022. 264 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/Globalizaciyniproceny-u-svitoviy-economici.pdf>
2. Державна політика гуманітарної безпеки у контексті становлення громадянського суспільства в Україні. Навчальний посібник / І.О. Парубчак, Н.Б. Радух, Г.М. Гринишин та ін. Одеса, ОЛДІ-ПЛЮС. 2022. 190 с.
3. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2022. 384 с.
4. Корінець Р. Сільський розвиток. Посібник для фахівців з аграрного та сільського розвитку територіальних громад. Київ. 2023. 158 с.
5. Мацибора В.І., Збарський В.К. Регіональна економіка: Навч. пос. 2-ге вид. 2023. 280 с.
6. Музиченко-Козловська О. В. Соціально-економічний розвиток регіону: таблична і графічна візуалізація: посібник. Видавництво Omni Scriptum S.R.L. 2024. 228 с.
7. Планування розвитку територіальної громади: навчально-методичний посібник / Держ. біотехн. ун-т ; авт.-уклад.: О.О. Гуторова, Г.П. Пасемко, О.М. Таран. Харків, 2024. 306 с.
8. Пожежна безпека та цивільний захист: Порадник для голів та управлінців освітою територіальних громад / Рожков А. / за заг. ред. Грищенко А., Мацокіна А. К. : Швейцарсько український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2022. 72 с.
9. Сторонянська І. Патицька Х., Дуб А. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах. Антикризисні інструменти у воєнний і післявоєнний період. Посібник для органів місцевого самоврядування. Львів, 2022. 75 с.

Додаткова

10. Інститут міжнародної економіки. Вашингтон. URL: <http://www.iie.com>

11. «Статистичний щорічник України»/"Statistical Yearbook of Ukraine"
URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm

12. Відновлення та реконструкція повоєнної економіки України : наукова доповідь / НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2022. 305 с.

13. Моделі формування обліково-аналітичної системи фінансової та управлінської звітності адаптованої до вимог МСФЗ [Електронний ресурс] / Н. С. Акімова, А. Асває, Т. А. Наумова та ін. // Фінансово кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2022. Вип. 6 (47). С. 198–217. URL: <https://kd.n.t.ua/index.php/kd/article/view/3867/3715> ; <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3867>

14. Taraniuk L. M. Business process reengineering of companies in the system of innovation. Security management of the XXI century: national and geopolitical aspects : monograph / L. M. Taraniuk, K. V. Taraniuk, S. V. Shakhova [in ed. D. Dyachkov]. Prague : Nemoros, 2022. Issue 4. P. 183-189.

15. Аналіз місцевих бюджетів за 2023 рік. URL: <https://hromady.org/analiz-miscevix-byudzhetiv-za-2023-rik/>

16. Грінченко Р., Бабій О., Кошельок Г., Літвінова В. Прикладні аспекти використання SWOT аналізу при формуванні стратегії розвитку територіальних громад. Галицький економічний вісник, № 3 (88) 2024, URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03

17. Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 18 жовтня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>

18. Закон України „Про інноваційну діяльність” // В. В. Р. 2002. № 36. Ст. 20.

19. Закон України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>

20. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

21. Конституція України 1996 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

22. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад: Наказ Міністерства розвитку громад та територій № 265 від 21.12.2022. URL: <http://surl.li/racez>

23. Примуш М., Окуньовська Ю. Громада як основний елемент місцевого самоврядування. Політичне життя. №3 (2022). С. 33-37. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12629>

Інтернет ресурси

24. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://https://www.rada.gov.ua/>

25. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://https://www.kmu.gov.ua/>
26. Офіційний веб-портал Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
27. Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
28. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
29. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
30. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
31. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua/>
32. Офіційний сайт Програми розвитку ООН. URL: <http://www.undp.org>
33. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
34. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://www.wto.org>
35. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://www.un.org/>
36. Офіційний сайт ЮНЕСКО. URL: <http://www.unesco.org/general/>
37. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.int/DefaultEN.asp>
38. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://www.europa.eu.int/>
39. Сайт міжнародної статистичної інформації Index Mundi. URL: <http://www.indexmundi.com/g/rank.html>
40. Офіційний сайт статистичної інформації Європейської Комісії. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/>
41. Офіційний сайт міжнародної статистичної інформації NationMaster. URL: <http://www.nationmaster.com>
42. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
43. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). URL: <https://www.oecd.org/>
44. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ). URL: <https://www.weforum.org/>
45. ЮНКТАД: міжнародна організація. URL: www.unctad.org